

УДК 347.1:347.4

К. А. КАРЧЕВСЬКИЙ,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри правового забезпечення господарської діяльності
факультету права та масових комунікацій
Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ПОРУШЕННЯ АКЦІОНЕРНИМ ТОВАРИСТВОМ ПОРЯДКУ ВЧИНЕННЯ ЗНАЧНОГО ПРАВОЧИНУ

З'ясовано наслідки порушення акціонерним товариством порядку вчинення значного правочину. Серед наслідків досліджено недійсність значного правочину та майнову відповідальність посадових осіб товариства. Зроблено висновок про те, що основним наслідком є саме недійсність значного правочину. Під час дослідження недійсності значного правочину проведено порівняння з іноземним законодавством та вирішено питання про віднесення цього правочину до нікчемних або заперечних правочинів. Зазначено, що значний правочин акціонерного товариства, вчинений із порушенням установлених вимог, є заперечним.

Ключові слова: акціонерне товариство, значний правочин, майнова відповідальність, недійсність правочину, нікчемність правочину, заперечність правочину.

Інститут значного правочину акціонерного товариства (далі – АТ), який був встановлений ст. 70 Закону України «Про акціонерні товариства» [1] (далі – Закон про АТ), спрямований на захист майнових інтересів як самого товариства, так і його акціонерів. У зв'язку із цим особливу актуальність набувають питання про правові наслідки недотримання АТ порядку вчинення значного правочину.

Як відомо, встановлення законодавством певних правил поведінки забезпечується різними заходами впливу, що прямо впливає із загальних понять теорії права про норму права¹. До заходів державного впливу слід віднести юридичну відповідальність ті інші несприятливі для порушника наслідки. Види та зміст відповідних заходів впливу залежить від виду та характеру порушених відносин. У сфері приватного права, зокрема під час встановлення порядку вчинення правочинів, забезпечення дотримання встановленого правового режиму у багатьох випадках досягається через застосування інституту недійсності правочину.

У зв'язку із указаним метою статті є з'ясування того, які юридичні наслідки можуть

наступати в разі недотримання АТ встановленого законом порядку вчинення значного правочину. Для вирішення цієї мети в роботі будуть вирішуватися завдання, пов'язані із встановленням усіх можливих наслідків порушення порядку вчинення значного правочину; з'ясуванням співвідношення різних засобів та визначення головного з них; визначенням змісту головного наслідку тощо. Методичну основу статті складатимуть праці українських та іноземних вчених: Т. Боднар, С. Будиліна, С. Бурлакова, В. Долинської, М. Марголіна, Н. Соломатіної, І. Шиткіної тощо. Нормативну основу статті становлять нормативні акти України, Росії та інших країн СНД, судова та арбітражна практика вирішення спорів, пов'язаних із порушенням порядку вчинення значного правочину.

Говорячи про правові наслідки порушення порядку вчинення значного правочину, в літературі вказується таке. На думку Н. Соломатіної, до способів захисту в цьому випадку слід відносити: стягнення збитків із винних осіб або визнання правочину недійсним. При цьому найбільш розповсюдженим способом є останній [3, с. 130]. В. Долинська вказує, що недотримання порядку вчинення екстраординарних правочинів (до числа яких відноситься й значний правочин) може тягти за собою такі наслідки, як: 1) визнання правочину недійсним; 2) визнання недійсними рішення органів управління АТ, які входять до процедури вчинення екстраординарного правочину; 3) відшкодування збитків у разі збереження дійсності правочину; 4) розірвання договору

¹ Так, на думку О. Ф. Скакун, норма права – це загальнообов'язкове, формально-визначене правило поведінки (зразок, масштаб, еталон), встановлене або санкціоноване державою як регулятор суспільних відносин, що офіційно закріплює міру свободи і справедливості відповідно до суспільних, групових та індивідуальних інтересів (волі) населення країни, забезпечується всіма заходами державного впливу, аж до примусу [2].

тощо. Головним є саме недійсність цих правочинів [4, с. 299–301]. С. Бурлаков зауважує, що відшкодування збитків, завданих товариству його посадовими особами у разі порушення ними порядку вчинення значного правочину, є не зовсім удалим засобом, оскільки існують певні труднощі стягнення збитків у судовому порядку, а також може виявитися, що винна особа не має змоги відшкодувати збитки через відсутність у неї коштів. Тому, на його думку, основним заходом впливу в такому разі має бути саме недійсність значного правочину, а відшкодування збитків може існувати як додатковий захід [5, с. 136, 137]². Таким чином, основним правовим наслідком недотримання порядку вчинення значного правочину є його недійсність.

Щодо недійсності значного правочину АТ за законодавством України слід указати таке. Стаття 70 Закону про АТ відповідні наслідки (як у вигляді недійсності правочину, так і у вигляді застосування заходів юридичної відповідальності чи інших несприятливих наслідків) прямо не передбачає. Це створює певні труднощі у разі застосування інституту недійсності, оскільки за Цивільним кодексом України [8] (ст. 215) встановлено, що недійсним є правочин, якщо його недійсність встановлена законом (нікчемний правочин). У цьому разі визнання такого правочину недійсним судом не вимагається. Якщо недійсність правочину прямо не встановлена законом, але одна зі сторін або інша заінтересована особа заперечує його дійсність на підставах, установлених законом, такий правочин може бути визнаний судом недійсним (оспорюваний правочин)³. Виходячи зі змісту ст. 70 Закону про АТ та загальних норм ЦК про нікчемні правочини (§ 2 гл. 16), значний правочин не можна відносити до нікчемних, оскільки про його недійс-

ність в законі прямо не зазначається. Також є проблеми у разі віднесення і до числа оспорюваних, оскільки ані Закон про АТ, ані ЦК України не встановлюють відповідні підстави, за якими заінтересовані особи можуть заперечити його дійсність⁴.

Згідно із зазначеним вище у вітчизняній літературі висловлювалися різні погляди на проблему можливої недійсності значного правочину АТ. На думку В. Беліка, до відповідних наслідків можна відносити визнання значного правочину недійсним на підставі вимог Цивільного та Господарського кодексів України [10]. Протилежну точку зору висловила Т. Боднар, яка зазначила, що «такий підхід законодавця є цілком виправданий, оскільки встановлення можливості визнання правочину недійсним лише на підставі недотримання встановленого порядку прийняття рішення щодо його вчинення або попереднього схвалення може призвести до зловживання цим правом з боку товариства у разі настання для нього не вигідних наслідків, пов'язаних з виконанням або неналежним виконанням умов правочину» [11, с. 47]. Нами в попередніх працях [12, с. 102] ставилася під сумнів така позиція з огляду на те, що відсутність відповідних наслідків недотримання встановленого порядку вчинення значного правочину створює підґрунтя для зловживань із боку адміністрації АТ та для порушення майнових інтересів як самого АТ, так і його акціонерів, а також третіх осіб.

До того ж відповідна можливість обґрунтовувалася й тим, що законодавство про господарські товариства країн СНД наразі передбачає, що значний правочин, вчинений із порушенням установленого порядку може бути визнаний недійсним. Так, згідно з ч. 6 ст. 79 ФЗ про АТ значний правочин, що вчинений з порушенням цієї статті, може бути визнаний недійсним. Відповідно до ст. 74 Закону Республіки Казахстан «Про акціонерні товариства» [13]

² До речі, в окремих нормативних актах РФ, які присвячуються значним правочинам певного господарювання (наприклад, у Федеральному законі «Про автономні установи» [6] та Федеральному законі «Про Державну компанію «Російські автомобільні шляхи» [7]), прямо передбачається відповідальність посадових осіб, що може застосовуватися незалежно від того, чи був визнаний значний правочин недійсним. На думку С. Бурлакова, це створює підґрунтя для застосування тотожного правила до інших організаційно-правових форм юридичних осіб за принципом аналогії [5, с. 137, 138].

³ Оспорюваний правочин у літературі також іменується заперечним. Тому в подальшому будемо вважати такі поняття синонімами.

⁴ Поясненням такої ситуації може бути те, що Закон про АТ приймався з урахуванням відповідних норм набагато раніше прийнятого Федерального закону РФ «Про акціонерні товариства» [4] (далі – ФЗ про АТ), який спочатку також не містив указівку на недійсність значного правочину. Але на відміну від України ЦК РФ [9] прямо вказує на те, що правочин, який не відповідає вимогам закону, є нікчемним, якщо його оспорюваність прямо не встановлена в законі. Тому значний правочин АТ в Росії повинен був відноситися до числа нікчемних.

недотримання вимог, передбачених цим Законом у разі вчинення значного правочину, тягне за собою визнання правочину недійсним у судовому порядку.

До 2013 року про можливість звернення до суду з позовом про визнання значного правочину АТ недійсний можна було вести мову, виходячи із абз. 4 ч. 3 ст. 42 Закону про АТ, в якому йде мова про прийняття загальними зборами акціонерів рішення про звернення з позовом у разі недотримання вимог цього Закону під час вчинення значного правочину. Хоча в такому випадку й не вказується про предмет цього позову, логічним є віднесення до останнього саме вимоги про визнання правочину недійсним. Наразі можливість визнання значного правочину АТ, вчиненого з порушенням встановленого законом порядку, недійсним передбачена в Україні на судовому рівні. Так, згідно з п. 3.5 Постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 29.05.2013 № 11 «Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними» [14] передбачено, що «відповідно до пункту 22 частини другої статті 33 Закону України «Про акціонерні товариства» до виключної компетенції загальних зборів акціонерного товариства належить прийняття рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна, робіт або послуг, що є предметом такого правочину, перевищує 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності товариства. Тому вчинення значного правочину виконавчим органом товариства за відсутності такого рішення є підставою для визнання його недійсним, якщо правочин не було схвалено в подальшому загальними зборами акціонерного товариства (стаття 241 ЦК України)». Це рішення є доволі важливим, оскільки ми отримали правові підстави для застосування традиційних правових наслідків та вже можемо не говорити про застосування наслідків, встановлених ст. 71 Закону про АТ щодо правочинів, у вчиненні яких є заінтересованість за принципом аналогії закону, як це було зроблено нами раніше [12, с. 105].

Рішення ВГСУ робить необхідним проведення аналізу інституту недійсності значного правочину АТ. Коло проблемних питань, пов'язаних із цим, є доволі широким. Серед таких проблем однією із перших можна виділити таку: до яких недійсних правочинів необхідно відносити недійсний значний правочин

АТ – до нікчемних чи заперечних (оспорюваних)? Це є актуальним не тільки тому, що вказана вище Постанова Пленуму ВГСУ прямо не визначає, до якого виду недійсних правочинів його треба відносити⁵, а й тому, що обраний підхід має як найкраще відповідати сутності розподілу недійсних правочинів на нікчемні та заперечні.

Як відомо, правовий режим нікчемних та заперечних правочинів є суттєво різним. Встановлення нікчемності або заперечності правочину відображає різне відношення законодавця до учасників майнового обігу. Як зазначено з цього приводу, ступінь захищеності юридичних осіб та їх учасників залежно від виду недійсності зворотно пропорційна захищеності інтересів їх контрагентів. Малоімовірно, щоб контрагенти були заінтересовані у визнанні недійсним учиненого ними правочину. Виходячи із цього, режим заперечності для них та для всього майнового обігу буде більш переважним. Доцільність запровадження саме заперечності в цьому разі пов'язується і з меншим строком позовної давності та з меншим колом осіб, що можуть оскаржити значний правочин [5, с. 139].

Говорячи про недійсність взагалі та нікчемність або заперечність значного правочину зокрема, цікавим є досвід урегулювання цієї проблеми в правозастосовній практиці Росії. Положення про можливість оскаржити до суду значний правочин з'явилися в тексті ФЗ про АТ лише з серпня 2001 року та набули чинності з 2002 р. До того часу ст. 79 ФЗ про АТ, яка присвячена порядку вчинення значного правочину, також, як наразі ст. 70 Закону про АТ, не містила жодної вказівки на можливі правові наслідки недотримання відповідного порядку. Разом із цим ст. 84 ФЗ про АТ передбачала наслідки недотримання порядку вчинення правочину щодо вчинення якого є заінтересованість (як в Україні наразі передбачається в ст. 72 Закону про АТ).

Виходячи із змісту загальних положень ЦК РФ (про які мова велася вище), значний

⁵ Вказівка постанови Пленуму про те, що відсутність відповідного рішення є підставою для визнання значного правочину недійсним, в цілому може свідчити на користь віднесення правочину до числа заперечних. Однак більш удалим було б використання формулювання, що застосовується в ЦК України («правочин може бути визнаний судом недійсним»).

правочин, учинений з порушенням закону до внесення змін у ФЗ про АТ, мав би відноситися до числа нікчемних. Разом із цим практика свідчить про застосування різних підходів до вирішення цієї проблеми [5, с. 133]. Як зазначав М. Марголін, на початок 2001 року був відсутній єдиний підхід арбітражних судів РФ щодо оцінки вчинених АТ значних правочинів із точки зору їх нікчемності або заперечності. Автор, здійснивши аналіз понад 100 постанов касачійної інстанції федеральних арбітражних судів, вказує, що окремі федеральні арбітражні суди (надалі – ФАС) (зокрема Північно-Західного, Центрального Уральського округу тощо) розглядають значні правочини як нікчемні, в інших округах (зокрема в Московському) значні правочини в певних випадках розглядаються як нікчемні, а в деяких – як заперечні правочини. При цьому правочини із заінтересованістю, не зважаючи на норму ст. 84 ФЗ про АТ, згідно з якою на той час було передбачено, що правочин із заінтересованістю, вчинений з порушенням встановлених вимог, може бути визнаний недійсним за позовом акціонера або товариства, розглядався і як нікчемний (ФАС Центрального, Північно-Сібіського, Волго-Вятського округів), і як заперечний (ФАС Уральського, Північно-Західного, Поволжського округу тощо), або в окремих випадках – як нікчемний, а в окремих – як заперечний правочин (ФАС Московського округу). При цьому на початок 2001 року Вищий Арбітражний Суд РФ (далі – ВАС РФ) офіційно не висловився на користь жодної з позицій, хоча в окремих постановках схилився до визнання значного правочину саме нікчемним, а правочину із заінтересованістю – заперечним [15, с. 30].

Непрямо на можливість віднесення значного правочину до числа заперечних указував п. 14 Пленуму ВС РФ № 4/8 від 2 квітня 1997 р. «Про деякі питання застосування Федерального закону «Про акціонерні товариства» [16], яка вказувала на можливе «зцілення» значного правочину, в разі, коли під час розгляду спору буде встановлено, що правочин був схвалений радою директорів (наглядовою радою) або загальними зборами АТ. Однак в іншій постанові [17] ВАС РФ вказав на неможливість застосування ст. 174 ЦК РФ в разі, коли орган юридичної особи діяв з перевищенням наданих йому повноважень. Таким чином, значний правочин вже вважався нікчемним.

Науковець С. Будилін із указанного приводу відзначав, що відсутність положення про наслідки порушення порядку вчинення значних правочинів у ФЗ про АТ до 2001 року була викликана звичайним недоглядом авторів законопроекту [18, с. 8]. Автором також зазначається, що Президія ВАС РФ тільки у 2004 році визнала значні правочини, вчинені з порушенням устанавленого порядку нікчемними у зв'язку з тим, що закон не встановив їх заперечність [18, с. 8]. Таким чином, основна проблема полягала в площині, тобто до яких недійсних правочинів треба відносити значний правочин, учинений з порушенням устанавлених вимог: до нікчемних чи заперечних?

У доктрині того часу існували дві точки зору щодо вказаної проблеми. Прихильники першої вважали, що значний правочин, учинений з порушенням устанавлених законом вимог, слід вважати нікчемним [19]. На думку інших, такий правочин є заперечним [20; 21, с. 52]. Одним із аргументів в останньому випадку було застосування за принципом аналогії Федерального закону «Про товариства з обмеженою відповідальністю» [22], який прямо вказував на заперечність значного правочину.

У подальшому на законодавчому рівні знайшов закріплення підхід, відповідно до якого значні правочини господарських товариств (ТОВ, АТ) та деяких інших організацій (автономних установ та унітарних підприємств) стали прямо відноситися до числа заперечних. Разом із цим для окремих суб'єктів господарювання (зокрема Зовнішньоекономбанку, народних підприємств, сільськогосподарських кооперативів тощо) спеціальними нормативними актами було передбачено, що вони відносяться до числа нікчемних правочинів [5, с. 134, 135].

На нашу думку, нікчемність значного правочину може мати місце в тих випадках, коли учасники юридичної особи не мають можливості здійснювати постійний контроль за діяльністю виконавчого органу. Прикладом цьому можуть стати унітарні підприємства, засновані на державній власності. В таких підприємствах згідно з чинним законодавством не передбачено створення наглядової ради, яка виконує відповідні контрольні функції. Також нікчемність може мати місце тоді, коли учасники юридичної особи знаходяться у певній залежності від виконавчого органу. Так, у виробничому кооперативі його члени є одночасно і його найманими працівниками, а звільнення з роботи є

підставою для виключення зі складу учасників. До числа нікчемних слід відносити й такі значні правочини, які вчиняються під час здійснення самостійних судових процедур (наприклад, процедури банкрутства).

Враховуючи іноземний досвід та зазначені вище етапи становлення корпоративного законодавства та законодавства про значні правочини, вважаємо за необхідне врахувати позитивні напрацювання і відносити значний правочин АТ, вчинений із порушенням встановлених законом вимог, до числа заперечних правочинів. При цьому такий підхід не виключає можливість віднесення значних правочинів, які вчиняються іншими суб'єктами

(наприклад, сільськогосподарськими кооперативами чи державними підприємствами) або в окремих випадках (наприклад, під час провадження у справах про банкрутство), до числа нікчемних правочинів. Запровадження нікчемності в цьому разі має спрямовуватися на захист майнових інтересів працівників, держави, кредиторів боржника та інших осіб, що не мають змоги контролювати діяльність виконавчих органів чи є в економічному або організаційному сенсі більш слабкими та вразливими учасниками майнового обігу, а також тоді, коли судове оскарження значного правочину буде заважати вже розпочатим судовим та іншим подібним процедурам.

Список використаних джерел

1. Про акціонерні товариства : закон України від 17.09.2008 № 514-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>. – Редакція від 12.07.2012.
2. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / О. Ф. Скакун ; пер. з рос. – Х. : Консум, 2001. – 656 с.
3. Соломатина Н. Н. Крупные сделки хозяйственных обществ: минимизация правовых рисков / Н. Н. Соломатина // Вестник Воронежского государственного университета. Серия Право. – 2007. – № 1. – С. 120–131.
4. Долинская В. В. Акционерное право: основные положения и тенденции : монография / В. В. Долинская. – М. : Волтерс Клувер, 2006. – 736 с.
5. Бурлаков С. А. Правовое регулирование крупных сделок юридических лиц : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Бурлаков Сергей Александрович. – М., 2010. – 213 с.
6. Об автономных учреждениях : Федеральный закон от 03.11.2006 № 174-ФЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_156947/http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_156947/.
7. О Государственной компании «Российские автомобильные дороги» : Федеральный закон от 17.07.2009 № 145-ФЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_148731/.
8. Цивільний кодекс України : від 16.01.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
9. Об акционерных обществах : Федеральный закон от 26.12.1995 № 208-ФЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.consultant.ru/popular/stockcomp>.
10. Белік В. Укладання значних правочинів акціонерним товариством. Особливості за Законом України «Про акціонерні товариства» [Електронний ресурс] / В. Белік. – Режим доступу: <http://www.fargo.com.ua/ru/articles/2009/1/>. – 27.11.2009.
11. Боднар Т. Значні правочини акціонерних товариств / Т. Боднар // Юридична Україна. – № 1. – 2009. – С. 43–48.
12. Карчевський К. А. Проблеми визнання недійсним значного правочину акціонерного товариства, вчиненого з порушенням встановленого порядку / К. А. Карчевський // Юридична наука. – 2010. – № 1. – С. 101–106.
13. Об акционерных обществах : закон Республики Казахстан от 13.05.2003 № 415-2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1039594.
14. Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними : постанова Пленуму Вишого господарського суду України від 29.05.2013 № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011600-13>.
15. Марголин М. А. Недействительные крупные сделки и сделки с участием заинтересованных лиц / М. А. Марголин // Законодательство. – № 3. – 2001. – С. 26–34.
16. О некоторых вопросах применения Федерального закона «Об акционерных обществах» : постановление Пленума Верховного Суда РФ и Высшего Арбитражного Суда РФ от 02.04.1997 № 4/8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vsrf.ru/vscourt_detale.php?id=954.
17. О некоторых вопросах применения ст. 174 Гражданского кодекса РФ при реализации органами юридических лиц полномочий на совершение сделок : постановление Пленума Высшего Арбитражного Суда РФ от 14.05.1998 № 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.referent.ru/7/28464>.
18. Будылин С. Л. Крупные сделки хозяйственных обществ в арбитражной практике / С. Л. Будылин // Арбитражная практика. – 2005. – № 2. – С. 3–10.

19. Кресс В. В. Некоторые проблемы применения статьи 168 Гражданского кодекса Российской Федерации арбитражными судами [Электронный ресурс] / В. В. Кресс, Д. О. Тузов. – Режим доступа: <http://www.lawmix.ru/comm/5717>.

20. Шиткина И. С. Создание холдинговых компаний в России в условиях рыночной экономики [Электронный ресурс] / И. С. Шиткина. – Режим доступа: http://www.jursites.ru/shitkina__sozдание_holdingovyh.html.

21. Степанов Д. О недействительности крупных сделок акционерных обществ / Д. Степанов // Хозяйство и право. – 2003. – № 11. – С. 52–58.

22. Об обществах с ограниченной ответственностью : Федеральный закон от 08.02.1998 № 14-ФЗ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.consultant.ru/popular/ooo/>.

Надійшла до редколегії 19.12.2013

КАРЧЕВСКИЙ К. А. ПРАВОВЫЕ ПОСЛЕДСТВИЯ НАРУШЕНИЯ АКЦИОНЕРНЫМ ОБЩЕСТВОМ ПОРЯДКА СОВЕРШЕНИЯ КРУПНОЙ СДЕЛКИ

Выяснены последствия нарушения акционерным обществом порядка совершения крупной сделки. Среди последствий исследована недействительность крупной сделки и имущественная ответственность должностных лиц общества. Сделан вывод о том, что основным последствием является именно недействительность крупной сделки. При исследовании недействительности крупной сделки проведено сравнение с иностранным законодательством и решены вопросы об отнесении данной сделки к ничтожным или оспоримым сделкам. Отмечено, что крупная сделка акционерного общества, совершенная с нарушением установленных требований, является оспоримой.

Ключевые слова: акционерное общество, крупная сделка, имущественная ответственность, недействительность сделки, ничтожность сделки, оспоримость сделки.

KARCHEVSKIY K. A. LEGAL CONSEQUENCES OF BREAKING THE ORDER OF A MAJOR TRANSACTION BY A JOINT-STOCK COMPANY

Setting of certain rules of conduct by the legislation is guaranteed by various measures of influence that directly emanates from the general concepts of the theory of law about the norm of law. Measures of the state influence include legal liability and other adverse consequences for the offender. Types and content of appropriate measures of influence depend on the type and nature of broken relations. Stated above fully concerns major transactions of a joint-stock company, which are concluded with the violation of fixed requirements.

The objective of the paper is to clarify what kind of legal consequences may occur in the case when a joint-stock company does not follow established by the law order of concluding a major transaction. For settling the stated objective some tasks associated with fixing all possible consequences of breaking the order of concluding a major transaction are solved in the paper. These tasks are also associated with clarifying the ratio of various measures and determination of the main one, with defining the content of the main consequence, etc. The possible consequences are recognition of a transaction void; invalidity of the decisions adopted by a joint-stock company's administration; compensation of losses while maintaining the validity of the transaction; termination of the contract, etc. It is concluded that the main consequence is the invalidity of a major transaction.

While studying invalidity of a major transaction, the author made a comparison with foreign legislation and classified this transaction to worthless and negative transactions. Special attention is paid to the reasons of using negativity of major transactions.

Taking into account international experience and appropriate stages of corporate legislation development and legislation about major transactions it is considered necessary to classify a major transaction of a joint-stock company, concluded with violations of legal requirements, as a negative transaction. This approach does not exclude the possibility of attributing major transactions that are concluded by other subjects (for example, agricultural cooperatives or state-owned enterprises) or in some cases (for example, in the proceedings in bankruptcy cases) to the worthless transactions. Implementation of insignificance in this case should be directed to the protection of property interests of employees, state, creditors of the debtor and other persons who are unable to control the activity of executive agencies or who are weaker and vulnerable members of the property turnover in economical or organizational sense and when the court appeal of a major transaction will interfere already initiated court or other similar procedures.

Keywords: joint-stock company, major transaction, property liability, invalidity of the transaction, worthless transaction, negative transaction.